

FRANSADA LKAZ RBAYCAN D L MÜ LL M

Fransanın r q Dill ri v Sivilizasiyalari nstitutunda (NALCO - nstitut National des Langues et Civilisations Orientales) Az rbaycan dilini t dris ed n Aygün Eyyubova il müsahib

Aygün Eyyubova - Fransanın r q Dill ri v Sivilizasiyalari nstitutunun (NALCO) Az rbaycan dili mü llimi, institutun Avrasiya Departamentinin ura üzvü, Az rbaycan dili öb sinin koordinatoru, Fransanın Humanitar Elml r Evi M rk zinin elmi i çisi, türk biliml ri üzr elml r doktoru

- Aygün xanım, nec oldu ki, NALCO-da i l m y ba ladınız? Ümumiyy tl , Fransadaki t hsiliniz v i l riniz haqqında bir q d r m lumat ver rdiniz.

- Az rbaycan Dill r Universitetinin fransız dili fakült sini bitirmi m. Fransanın Az rbaycandakı s firliyinin t kil etdiyi fransız dili müsabiq sind qalib g l r k t hsilimi Fransada davam etdirmi m. Bir il Fransada dövl t t qäüdçüsü olmu am. Strasburq Universitetind t l b yk n s firlik t r find n NALCO-da Az rbaycan dilinin t drisin ba lamaq üçün d v t edildim. Bel likl , NALCO-da v ümumiyy tl , Fransada ilk Az rbaycan dili mü llimi oldum.

Bu müdd td vv lc magistr, sonra namiz dlik (DEA), daha sonra is doktorluq elmi i ini müdafi etdim. Bu elmi t dqiqatlara ehtiyac Az rbaycan dilinin NALCO-da t drisinin t l batlarından yaranmı dı. Namiz dlik v doktorluq elmi i l rim ç rçiv sind Az rbaycan

dilinin xarici dil kimi fransızlara v frankofonlara t drisinin ilk metodologiyasını i l yib hazırlamı am. H mçinin Fransada ilk d f olaraq Az rbaycan dilinin tarixi inki af yolunu t dqiğ edib dilçilik baxımından t svirini vermi m. n n vi üsula lav kimi internetin qloballa ma dövründ aktuallı ını n z r alaraq, Az rbaycan dilinin v m d niyy tinin internet vasit sil t drisinin sxemini t klif etmi , t drisd yeni texnologiyalardan istifad yollarını göst rmi m. H r üç elmi i im Fransada n yüks k qiym tl r layiq görülüb.

Doktorluq i inin müdafi sind n sonra Fransanın aparıcı beyn lخالq elmi-t dqiğat m rk zi olan Humanitar Elml r Evi M rk zind elmi i çi kimi çalı ma a t klif aldım. Bel likl , NALCO-dakı f aliyy timl b rab r Humanitar Elml r Evi M rk zind d i l m y ba ladım v burada bir sıra elmi layih l rd i tirak etdim. Mü llifi oldu um layih ç rçiv sind is Fransada Az rbaycan m d niyy tin dair ilk portalı yaratdım, h mçinin Az rbaycan m d ni irsinin t drisinin yeni texnologiyalara saslanan ilk metodologiyasını t rtib etdim.

Association Française pour l'Etude de l'Azérien
inalco
Institut national
des langues
et civilisations orientales

5 mars 1999 - 5 mars 2014
Célébration du 15^e
anniversaire
de l'enseignement de
l'azerbaïdjanais
à l'INALCO

Le vendredi le 23 mai 2014
Salons d'Honneur

D L M Z N AVROPANIN T H S L OCA INDA 16 LL KT DR S TAR X

- Az rbaycan dili bu t hsil oca nda n vaxtdan t dris edilir?

- NALCO-da Az rbaycan dilinin t drisin Fransanın Az rbaycandakı s firliyinin t bbüsü il 1999-cu ilin mart ayından ba lanılıb v bununla da Az rbaycan dilinin Avropanın t hsil oca nda t drisin start verilib. Buna, sözsüz ki, 1991-ci ild Az rbaycanın müst qilliyinin b rpa edilm si, ölk mizin getdikc regionda v ümumiyy t l , beyn l xalq arenada iqtisadi c h td n h miyy tli dövl t çevrilm si t kan verdi.

NALCO-da ilk Az rbaycan dili d rsi 1999-cu il martın 5-d keçirilib. H min d rsd

Fransanın Az rbaycandakı s firliyinin m d niyy t i l ri üzr atta esi Gi evalye, institutun Avrasiya Departamentinin s dri, türk dili mü llimi Mi el Bozd mir, türk v fars dili fakült l rinin 20 t l b si i tirak etmi di. D rsd t l b l r ölk miz v dilimiz haqqında ümumi m lumat verdim, Az rbaycanın himni, bayra ı, gerbi, x rit si v lifbamızı t qdim etdim. Sonda Az rbaycan musiqisind n bir nümun s sl ndirildi. El ilk d rsd n t l b l rd Az rbaycana v dilimiz böyük maraq oyandı.

2009-cu il q d r Az rbaycan dili NALCO-da 2-3 dil f nni ç rçiv sind , h ft d ümumilikd 3-4 saat h cmind keçirilib.

N ÇOX D L N T DR S ED LD Y T HS L OCA I

- NALCO dünyanın tanınan təhsil müəssisələrindən biridir. Azərbaycan dili bu institutda hansı çərçivədə tədris olunur?

- Bəli, NALCO dünyada bir qədər maddi niyyətləri tədris edən mərkəzlərdən biri və təhsil ocaqlarından biridir. İnstitut həftənin çox dilin tədris olunduğu təhsil ocağı sayılır.

NALCO-nun tarixi XVII əsrdən başlayır. 1669-cü ildə maliyyə naziri Kolber tərəfindən Gənclər Dilçiləri Məktəbi (Ecoles des Jeunes de Langues) təsis olunur. Bu məktəb 1795-ci ildə Müasir Dillər Məktəbinə (Ecole des Langues Orientales Vivantes) çevrilir. Nəhayət, 1971-ci ildə NALCO (Institut National des Langues et Civilisations Orientales) adını alır və 1984-cü ilə kimi 3-cü Paris Universitetinin nəzdində, 1985-ci ildən isə müstəqil fəaliyyət göstərir.

2011-ci ilə kimi institutun əsas binası Orsay və Luvr muzeylərinin yaxınlığında Lil küçəsində, 12 departamenti isə Parisin beş müxtəlif məhəlləsində yerləşib. 2011-ci ildə institut departamentləri və idarələri ilə birlikdə Parisdə yeni inşa edilmiş binaya köçürülür. Lakin Lil küçəsindəki qədim bina institutun nəzdində saxlanılır.

Bu gün NALCO-da bir qədər Avropa, Asiya, Yaxın Şərq, Afrika və Amerikanın yerli xalqlarına məxsus 93 dil və onların maddi niyyətləri tədris olunur. Azərbaycan dili və maddi niyyəti Avraziya Departamentinin türk dilləri bölməsində tədris edilir. Azərbaycan dili

il yana 1 türk dill ri bölm sind , h mçinin, türk, qazax, özb k, qır ız, tatar, türkm n v uy ur dill ri d t dris olunur. Türk dill ri bölm sind n ba qa Avrasiya Departamentin fars, Koreya, gürcü, osetin, pa tu v monqol dill ri d daxildir.

HEYD R L YEV FONDUNUN NALCO-da AZ RBAYCAN D L N N T DR S N D ST Y

- Dilimizin t drisi NALCO-da özün nec nüfuz qazanıb? Burada Az rbaycan dilinin t drisi prosesin dövl timiz t r find n hansı d st k verilir?

- Az rbaycan dövl ti NALCO-da dilimizin t drisin h r zaman diqq t göst rir. Az rbaycan dilinin NALCO-da nüfuzu 2008-ci ilin sonundan Heyd r liyev Fondunun prezidenti Mehriban xanım liyevanın d st yi say sind sür tl yüks ldi v dilimizin bu t hsil oca nda t drisi tarixind tam yeni bir m rh l ba ladı.

H min ilin noyabr ayında Heyd r liyev Fondu v NALCO arasında Az rbaycan dilinin t drisin d st k bar d müqavil imzalandı. 2008-ci il noyabrın 7-d Mehriban xanım liyevanın i tirakı il NALCO-da Az rbaycan dili öb sinin r smi açılı m rasimi keçirildi v Az rbaycan dili üzr mühazir çi mü llim v zif si t sis edildi.

2010-2012-ci ill rd Heyd r liyev Fondunun d st yi v Az rbaycanın Fransadakı s firliyinin s yi n tic sind Az rbaycan dilinin iki müst qil diplomunun - Az rbaycan dili v sivilizasiya diplomlarının (Certificat d’azerbaïdjanais v Diplôme pratique d’azerbaïdjanais), el c d ikinci mühazir çi mü llim v zif sinin t sis edilm sin nail olundu. H min vaxta q d r Az rbaycan dili NALCO-da yalnız dig r diplomların (türk, fars dill ri, beyn l xalq münasib tl r v s. ixtisas diplomlarının) t rkib hiss si olaraq imtahanla n tic l n n f nn kimi t dris edilm di.

NALCO-da Az rbaycan dili diplomlarının t sis edilm si fransalı g ncl r ölk mizin m d niyy tini, dilini, tarixini öyr nm y , ümumilikd , Az rbaycan xalqını daha yaxından tanıma a imkan yaratdı. D rs saatları d f l rl artırıldı, h ft d 15 saata çatdırıldı, dil d rsl rin sivilizasiya d rsl ri d lav olundu.

Qeyd edim ki, h r diplom bir illik kursu hat edir. Bu diplomlar ç rçiv sind Az rbaycan dilinin qrammatikası, ifahi v yazılı praktikası, m tnl r, m tbuat dili, dilin internetl t drisi, Az rbaycan d biyyatı v m d niyy ti d rsl ri t dris edilir.

Az rbaycan dilinin NALCO-dakı nüfuzunun yüks lm sinin n bariz t zahürl rind n biri d 2013-cü il fevralın 28-d institutun yeni binasının açılı na g lmi Fransanın ali t hsil v elmi t dqiqlatlar naziri Jönövyev Fyorazonun t dris etdiyim Az rbaycan d biyyatı v m d niyy ti d rsind i tirak etm si oldu. Bu d rs institut r hb rliyi t r find n nazirin NALCO-ya g li i zamanı t qdim olunacaq yegan nümun d rsi kimi seçilm di. Onu da qeyd etm k ist rdim ki, h min gün NALCO-da yalnız bir d rs keçirildi, dig r d rsl r t dbirl ba lı t dris edilm di. Mövzusu “Az rbaycan musiqisi” olan m d niyy t d rsi çox

maraqlı keçdi. D rsd dig r musiqi nümün l ri il b rab r “Qaraba ik st si” d s sl ndirildi. Bu d rs Fransa mediasında da i qlandırıldı v müs b t qiym tl ndirildi.

2014-cü il mayın 23-ü NALCO-da Az rbaycan dilinin t drisinin 15 illiyi qeyd olundu. NALCO-nun prezidenti Manuel Frankın, keçmi prezidenti Jak Löqranın v Az rbaycanın Fransadakı s firi Elçin mirb yovun i tirak etdiyi bu t dbir dilimizin t drisi üzr nailiy tl ri bir daha nümayi etdirdi.

2014-cü il noyabrın 13-ü Az rbaycanın Respublikasının t hsil naziri Mikayıl Cabbarov NALCO-da oldu, institutun r hb rliyi, mü llim v t l b l rl görü dü. Nazir Fransada Az rbaycan dilin v onun t drisin mara ın artmasının çox sevindirici v t qdir layiq hal oldu unu dedi. Görü l rd h r iki ölk nin s firl ri i tirak etmi di.

Çox yax ı haldır ki, Az rbaycanın T hsil Nazirliyi NALCO il yaxın m kda lıq qurur v bu d st k, sözsüz ki, nailiy tl rimizi daha da artıracaq.

Dig r bir u urlu m qamı da qeyd edim ki, öt n il keçiril n seçkil r n tic sind institutun Avrasiya Departamentinin ura üzvü seçildim v bel likl , Az rbaycan dili mü llimi ilk d f NALCO-nun idar orqanında t msil olundu.

AZ RBAYCAN D L N MARAQ V YA NALCO-NUN S F R T L B L R

-Fransa kimi inki af etmi ölk d 15 ild n artıqdır ki, Az rbaycan dilini t dris edirsiniz. Sizc , bu ölk d Az rbaycan dili v m d niyy tin maraq n d n ir li g lir?

-1991-ci ild Az rbaycan müst qillik qazanandan, neft müqavil l ri say sind beyn l xalq s viyy d iqtisadi h miyy ti yüks l nd n sonra, el c d xarici ölk l rl m kda lıq siyas ti n tic sind bütün dünyada Az rbaycana, onun m d niyy tin maraq artıb.

Son ill rd h r iki dövl t r smil rinin qar ılıqlı s f rl ri, Heyd r liyev Fondu v Fransadakı s firliyimiz t r find n keçiril n t dbirl r say sind Fransada Az rbaycana, onun m d niyy tin maraq xeyli çoxalıb, ölk mizi v v lki ill r nisb t n daha yax ı tanıma a ba layıblar.

-Z hm t olmasa, NALCO-da dilimizi, m d niyy timizi öyr n n t l b l rinin sayı v kimliyi bar d m lumat ver rdiniz. Dilimiz , m d niyy timiz nec maraq göst rilir?

- Bu d rs ili Az rbaycan dili, m d niyy ti v d biyyatı üzr t dris olunan d rsl r yazılan t l b l rin sayı 90-a yaxındır. Bu da onu göst rir ki, dilimiz v m d niyy timiz maraq getdikc artır.

Öt n semestr d t dris etdiyim Az rbaycan dilinin qrammatikası d rsin 50-d n, Az rbaycan dilind sivilizasiya, d biyyat v media m tnl ri d rsin is 20-d n çox t l b yazılmı dı.

Az rbaycan dili d rsl rin g l n t l b l r arasında fransız v türk m n lil rl yana ı fars, italyan, alman, y hudi, ukraynalı, seneqallı, yunan, rus v dig r mill tl rd n olan

t l b l r d rast g linir. v v iki ill rd randan 2 az rbaycanlı t l b miz olmu du. Bu il ilk d f dir ki, Az rbaycan Respublikasından da 2 t l b miz oldu.

T l b l r Az rbaycan dilini ya Az rbaycan dili diplomları ç rçiv sind , ya da sas n, dig r dil diplomlarının t rkibi kimi öyr nir. Onların Az rbaycan dili seçimind d m qs dl ri müxt lifdir. B zil ri bu dili sas diplomlarının t l batlarına uy un olaraq seçir, b zil ri is dilimizi g l c k pe l rind , m s l n, beyn l xalq iqtisadiyyat, ticar t, jurnalistika, diplomatiya sah l rind istifad etm k üçün öyr nirl r. Dilimizi elmi t dqiqlatların aparılması, Az rbaycana s f r edilm si v yaxud sad c Az rbaycan v onun m d niyy tin olan maraq m qs dil öyr nm y q rar ver nl rd var. Onu da bildirim ki, Fransanın Az rbaycandakı s firi Paskal Mönnye v sabiq s fir Jan-Pyer Ginüt NALCO-nun t l b l ri olub.

NALCO-da Az rbaycan dilini v m d niyy tini öyr n n t l b l r m d niyy timizl yalnız d rs ç rçiv sind deyil, h mçinin NALCO-da onlarla birg t kil etdiyimiz t dbirl rd («Novruz bayramı», « Türk dünyası», « Açıq qapı» günü v s.), s firliyimizin, Heyd r liyev Fondunun, UNESCO-dakı nümay nd liyimizin v dig r t kilatlarımızın Parisd , xüsusil d Az rbaycan M d niyy t M rk zind keçirdiyi t dbirl rd i tirak etm kl d tanı olurlar.

NALCO-nun 10-a yaxın t l b si öt n il Az rbaycanın Fransadakı s firliyi v Az rbaycan Respublikası G ncl r v dman Nazirliyi t r find n t kil olunan «Az rbaycan haqqında n bilir m?» müsabiq sind i tirak edib. Onlardan 5-i qalibl r sırasında olub.

T l b l rin çoxu Az rbaycana s f r etm k arzusundadır. Aralarında ölk miz artıq s f r ed nl rd var. Bir neç t l b is Az rbaycanda t crüb keçm k niyy tind dir.

Fransız t l b l ri arasında Az rbaycan dili v m d niyy tin xüsusi maraq göst r nl r, dilimizi artıq bir neç ildir ki davamlı olaraq öyr n nl r v bu sah d yüks k s viyy y nail olanlar var. Burada fransız t l b l rimd n Orely n Denizonu, Florans Avdibeqoviki, Etyen Abacini v seneqallı brahim Dyavaranın adlarını xüsusi qeyd etm k ist rdim.

NALCO KİTABXANASINDA AZ RBAYCAN ÖB S

- Bildiyimiz gör , NALCO kitabxanasında Az rbaycan öb si yaradılıb.

- NALCO il bir binada yerl n Fransanın BULAC - Universitetl rarası Dill r v Sivilizasiyalar kitabxanası (Bibliothèque universitaire des langues et civilisations) Fransanın n z ngin r q d biyyatı fondudur. Kitabxanada M rk zi v rqi Avropa, Asiya, Afrika, Okeaniya v Amerikanın dill ri, m d niyy tl rin h sr olunmu 1 600 000 – d n cox n r s ri toplanılıb.

Kitabxanada Az rbaycan bölm sinin yaradılması v z nginl dirilm si Az rbaycan dilinin v Az rbaycan m d niyy tinin t drisi üçün z ruri idi.

2008-cı ild Az rbaycanın birinci xanımı Mehriban xanım liyeva Paris g li i zamanı NALCO-ya 100-d n artıq kitab h diyy etmi di. Bu n rl r, el c d Heyd r liyev

Fondunun 2012-ci ildə həyata keçirdiyi Azərbaycan mədəniyyəti, dəbiyyəti, tarixi və dilin dairəsinə daha 100 kitab BULAC kitabxanasında Azərbaycan bölməsinin yaradılmasına imkan yaratdı.

- D rslk kimi daha çox hansı kitablardan istifadə edirsiniz?

-D rslkl r g ldikd , sözün düzü, v v iki illərdə çox çətinlik yaranırdı. İlk vaxtlar Məhəliboşquluqun debütantları üçün nəzərdə tutulan və dilin bazasını öyrədən «Azərbaycan dili» d rsliyində istifadə edirdik. Saatlar və fənlər artdıqca d rslkl r , lütlər tələbatı çoxaldı. Elə indi də fransız dilində izahlı d rslkl r olmadı ından hər dərs üçün səs, özüm material hazırlayıram. Mədəniyyət d rsl rində Heydər Əliyev Fondunun nəşr etdirdiyi kitab və broşuralardan, «RS» jurnalının fransızca nəşrində (Héritage), Nizami Gəncəvi, Məhəliboşquluq kimi klassiklərin, xaricdə yazıb-yaradan Qurban Səid, Ümmülbanu Süleyeva (Banin), həm də Kamal Abdulla və Çingiz Abdullayev kimi müasir dillərimizin fransız dilinə tərcümə olunmuş əsərlərində istifadə edilən BULAC-dakı Azərbaycanca-fransızca lütlərdə tələblərin istifadəsinə verilir.

Bir məqamı dəqiqliklə qeyd edirəm ki, d rsl r səs proyektor və kompüterlərlə təchiz olunmuş auditoriyalarda keçilir.

AZ RBAYCAN DİLİNİN TƏRCÜMƏSİ AZ RBAYCAN-FRANSAZ DİLİNDƏN BİR KÖRPÜDÜR

- NALCO-nun Azərbaycanın təhsil müəssisələrindəki rolunu necə dəyərləndirirsiniz? Ümumilikdə, Azərbaycan dilinin tədrisinin Fransız-Azərbaycan təhsil sahəsindəki rolunu necə xarakterizə edə bilərsiniz?

- Avropanın bu nüfuzlu institutunda Azərbaycan dilinin tədrisi iki ölkə arasında münasib tələbi yeni bir səviyyəyə yüksəltdi, həmçinin faydalı məqamlara yol açdı. Beləliklə, bir neçə il əvvəlki kimi 2004-cü ildə NALCO-da Azərbaycanın bir sıra tanınmış dəbiyyəti və elm xadimlərindən Anar, Kamal Abdulla, Fuad Məmmədovun iştirakı ilə «Azərbaycan bu gün: dili, dəbiyyəti və mədəniyyəti» mövzusunda keçirilən konfrans qeyd edilə bilər.

NALCO ilə Bakı Slavyan Universiteti və Xəzər Universitetləri arasında məqalə müqaviləsi mövcuddur. Naxçıvan Dövlət Universiteti ilə də sahlıqlı qurulub. Fransanın Azərbaycandakı səfirliyinin dəstəyi ilə NALCO-da çalışan bir neçə müəllim Azərbaycan universitetlərində pedaqoji seminarlarda iştirak edib.

- NALCO-da Azərbaycan dilinin tədrisini gələcəkdə necə görürsünüz?

-Ümid edirəm ki, gələcəkdə NALCO-da Azərbaycan dilinin lisans və magistr diplomlarını da təhvil vermək mümkün olacaq və yeni imkanlar yaradılacaq. NALCO-da Azərbaycan dilinin tədrisinin Azərbaycan ilə Fransanın təhsil sahəsindəki əməkdaşlığında mühüm köpük olaraq qalacağına inanıram.